

Notitie Verantwoordelijkheid en solidariteit rond pensioenvoorziening predikanten

De kerkorde regelt in artikel B6 de verantwoordelijkheid van de plaatselijke kerken voor het levensonderhoud van predikanten -en hun gezin en nabestaanden- tijdens hun actieve dienst, bij arbeidsongeschiktheid en na hun pensionering. Dit is nodig omdat predikanten geen arbeidsovereenkomst hebben naar burgerlijk recht maar een eigen rechtspositie die wordt beheerst door het kerkelijk recht. Het is de concrete uitwerking van het principe dat de Schrift ons duidelijk leert: u mag een dorsend rund niet muilkorven; de arbeider is zijn loon waard (1 Tim.5:18; ook 1 Kor.9:9).

De kerken hebben zich altijd gerealiseerd dat de verantwoordelijkheid van de plaatselijke kerken niet betekent dat elke plaatselijke kerk zijn eigen voorzieningen treft. Op dit brede terrein gelden juist ook in de kerken het beginsel van solidariteit en de praktijk van collectiviteit. In de GKv en de NGK verschilt die praktijk en ook hoe die tot stand gekomen is.

In de GKv zijn lange tijd de pensioenen opgebracht door een landelijke omslag op basis van wat jaarlijks aan emeritaatsgelden nodig was. Inmiddels wordt een fonds opgebouwd waaruit de bestaande en toekomstige uitkeringen kunnen worden gedaan. Het landelijke kerkverband heeft in de Generale regeling predikantszaken vastgelegd (artikel H4) dat alle kerken daartoe lid zijn van de Vereniging Samenwerking Emeritering (Vereniging VSE). Daarmee bestaat wat we wel noemen een parallel kerkverband. In de VSE worden de middelen opgebracht op basis van een landelijke omslag per lid; dus ongeacht of een kerk een actieve of emeritus-predikant heeft.

Artikel H4 Aansluiting bij VSE

H4.1 De kerken hebben zich aangesloten bij de VSE.

H4.2 De VSE streeft naar het verstrekken van uitkeringen aan de kerken ter dekking van hun zorgplicht jegens de predikanten, hun echtgenoten, weduwen en wezen.

H4.3 Het 'uitkeringsreglement' van VSE reguleert de bestaande voorzieningen die VSE ten behoeve van de kerken in stand houdt en de voorwaarden waaronder deze beschikbaar zijn voor de kerken.

De NGK hebben na de scheuring van de jaren zestig de Stichting Emeritaatsvoorziening S.E.V. opgericht waarin alle plaatselijke kerken participeerden. De SEV werd dus ook een parallel kerkverband. Vanuit de zorgen en ervaringen hebben de kerken toen besloten te streven naar een fonds dat alle toekomstige pensioenaanspraken van predikanten zou dekken. Toen al de middelen waren opgebracht voor volledige dekking is per 2009 aansluiting tot stand gekomen bij het Pensioenfonds Zorg en Welzijn (PfZW). Hoewel de kerken volgens de huidige afspraken individueel bij het pensioenfonds aangesloten zijn, is de relatie met PfZW een gezamenlijke verantwoordelijkheid. De uitvoering daarvan is belegd bij de kerkelijke instelling NGA.

De verantwoordelijkheid van de kerken eindigt niet als er een goede regeling getroffen is. Ze blijft, ook wanneer de uitvoering van de pensioenvoorziening belegd is bij een externe partij (PfZW) of bij een parallel kerkverband (VSE). Ook dan blijft het principe gelden dat kerken goede (financiële) zorg geven aan wie zich gaf in dienst van het evangelie. Daarom is het bijvoorbeeld een goede gewoonte van kerkenraden om jaarlijks bij een emerituspredikant te informeren of hij zonder financiële zorg kan leven. Mocht onverhoopt een regeling tekortschieten dan weet de kerk zich ervoor verantwoordelijk om de financiële pijn niet eenzijdig bij de predikant terecht te laten komen. Zoiets zou het geval kunnen zijn wanneer PfZW, zeker in het nieuwe pensioenstelsel, onvoldoende kan uitkeren. Of wanneer het VSE-fonds, door onvoorziene omstandigheden, over te weinig middelen beschikt. Binnen grenzen van billijkheid blijft de kerk ervoor verantwoordelijk dat de oud-dienaar (of zijn nabestaanden) zonder zorg kan leven.

Die blijvende verantwoordelijkheid vraagt om een blijvende solidariteit. Mocht het nodig zijn dat kerken hun emeritus-predikant financieel moeten ondersteunen, dan is het goed als die last niet onevenredig op individuele kerken rust maar gedeeld worden door het kerkverband.

Het is goed op te merken dat er nog een parallel kerkverband bestaat namelijk de vereniging Steunpunt Kerkenwerk (SKW) waarbij alle kerken op basis van besluiten van de GS en LV lid zijn. SKW ondersteunt de kerken in hun rol als "werkgever" en beheerder. SKW is in voortgekomen uit het platform van Commissies van beheer in de GKV (vanaf 1994) en in 2016 zijn de NGK collectief lid geworden. Waar dat van toepassing is werkt SKW samen met de predikantenvereniging (onderdeel van CGMV).

Zo veel als mogelijk gelijke voorzieningen voor alle predikanten hebben naast de doelmatigheid een belangrijke functie om te voorkomen dat verschillen de mobiliteit van predikanten kunnen hinderen.

De eenwording van GKV en NGK heeft zoals bekend forse veranderingen tot gevolg voor de voorzieningen die eerder tot de verantwoordelijk van de VSE en de NGA behoorden. Grote delen zijn reeds geharmoniseerd en ondergebracht bij SKW en voor de pensioenen hebben VSE en NGA een gezamenlijk voorstel ontwikkeld dat nu moet worden aanvaard door de kerken in respectievelijk de ledenvergadering van de VSE en de LV. De voorstellen werken door tot in de verre toekomst en vergen nog verdere uitwerking op het punt van bestuurlijke inrichting en verantwoordelijkheden.

De pensioenvoorziening zal vanaf 2024 uit twee delen bestaan, VSE en PZFW. Pensioenvoorzieningen brengen hun eigen risico's mee. Hoe daar verantwoord mee om te gaan is een belangrijk onderdeel van beide fondsen. Het is belangrijk er op te wijzen dat er niet slechts risico bestaat bij VSE; ook een groot probleem bij PZFW is niet ondenkbaar, zeker niet met de spelregels van het nieuwe pensioenstelsel. Te denken valt aan een instorting van financiële systemen zoals bij de beurskrach in 1929 of de financiële crisis van 2008. Mocht het onverhoopt gebeuren dat bij een of beide pijlers van de pensioenvoorziening zo'n groot probleem optreedt dat het niet binnen die pijler kan worden opgevangen dan moeten de kerken kunnen terugvallen op hun onderlinge solidariteit. Onderlinge steun in de regio en het Missiefonds hebben dan mogelijk aanvullende maatregelen nodig. Zo zorgen de kerken er met elkaar voor dat de lasten niet onevenredig op een deel van de kerken of zelfs alleen op de predikanten worden afgewenteld.

Bij die toekomstige 'solidariteit in noodgevallen' past het om nu zoveel mogelijk gezamenlijk betrokken te zijn bij de pensioenvoorziening. Daarom zijn alle kerken lid van SKW die namens de kerken de relatie met PZFW zal onderhouden, ook kerken die geen predikant of emeritus hebben (en niet verwachten te krijgen). Daar past ook bij dat alle kerken lid zijn van het gesloten VSE en zo mede verantwoordelijkheid dragen voor een goed beheer van het fonds waaruit nog lange tijd veel emeritus-predikanten en hun nabestaanden betaald zullen worden. Dat geldt voor huidige GKV-kerken: zij kunnen niet uit de VSE stappen wanneer zij hun aandeel in het vullen van het gesloten fonds hebben voldaan en geen predikant of emeritus-predikant meer hebben met rechten bij de VSE. Evenzo mag het gelden voor huidige NGK-kerken: zij krijgen geen rekening voor de vulling van het gesloten VSE-fonds per 1 januari 2027. Zij behoren wel mee te beslissen over de beheer van het fonds en over de uitkeringen daaruit, juist omdat pas op de lange termijn -over 40 jaar of later- duidelijkheid kan ontstaan over de mee- of tegenvallers bij de afwikkeling van het gesloten VSE-fonds. Hoe die genoten of gedragen worden, is een zaak die alle kerken aangaat en die pas speelt als het onderscheid tussen ooit GKV of NGK niet meer aan de orde is.

Om een goede basis te leggen voor de besluiten die de LV en de ledenvergadering van de VSE moeten nemen over de pensioenvoorzieningen stellen we voor aan LV en GS om het volgende uit te spreken en te besluiten:

a. **GS en LV spreken uit:**

1. dat het van belang is dat alle Nederlandse Gereformeerde Kerken gezamenlijk betrokken zullen zijn bij de pensioenvoorzieningen die geregeld zijn voor de predikanten en hun nabestaanden;
2. dat het van belang is dat een komende synode van de Nederlandse Gereformeerde Kerken die gezamenlijke betrokkenheid in een landelijke regeling beschrijft, na afronding van de besluitvorming over het toekomstige bestuur en beheer van het pensioenvoorziening 'gVSE'.

b. **de GS besluit:**

dat ook na 1 mei 2023 voor de huidige GKv-kerken blijft gelden wat de generale regeling predikantszaken in H4.1 bepaalt: De kerken hebben zich aangesloten bij de VSE.

c. **de LV besluit:**

de SKW op te dragen uiterlijk 1 januari 2027 artikel 8.4 van de WAP-richtlijn te borgen, zodat ook na 1 mei 2023 deze bepaling van kracht blijft:

In artikel 8.4 staat: 'De gemeente is aangesloten bij Pensioenfonds Zorg en Welzijn en voldoet door premiebetaling aan de zorgplicht uit hoofde van artikel 8.1 sub b en 8.2'.

d. **GS en LV besluiten:**

het moderamen op te dragen de uitspraken en besluiten onder a. t/m c. zo spoedig mogelijk ter kennis te brengen van het bestuur en de leden van VSE.

Grond

Bij de Synode ligt de verantwoordelijkheid om de blijvende verantwoordelijkheid en solidariteit van de kerken van een goede kerkelijke basis te voorzien, als uitwerking van de artikelen B6 en B9 KO.

Onder de nieuwe kerkorde bevat de regeling *B6 kerkelijke zorg voor de predikant* de volgende bepaling:

"2. levensonderhoud

2.1 De kerkenraad houdt zich voor het levensonderhoud en de overige vergoedingen aan de materiële regelingen die het Steunpunt Kerk en Werk (SKW) samen met de predikantenvereniging/CGMV heeft vastgesteld.

2.2 Elke plaatselijke kerk neemt via de centrale administratie bij het SKW deel aan de landelijke voorzieningen die levensonderhoud bieden aan de predikant bij arbeidsongeschiktheid of ouderdom, en in geval van zijn overlijden aan eventuele nabestaanden.

2.3 De kerkenraad en de predikant voldoen aan de verplichtingen die aan deze voorzieningen zijn verbonden."

De nieuwe arbeidsvoorwaarden voor de predikanten gaan in per 1-1-2024. Tot 1-1-2024 gelden nog de huidige regelingen van de GKv en de WAP-regeling NGK.

Ook de deelname aan de centrale administratie bij het SKW gaat in per 1-1-2024.